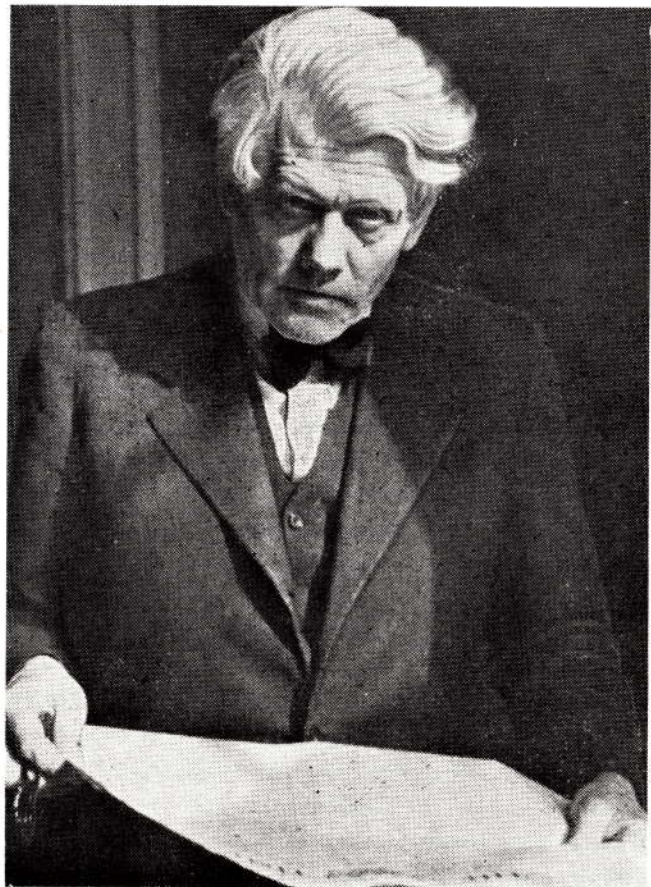

Det var naturligt, at jeg efter min far blev venstre-
 mand, men det holdt ikke så længe for en forret-
 ningsmand, og da der på foranledning af redaktør
 Asger Karstensen blev startet et erhvervsparti, gled
 jeg over i dette. A. K. var en dynamisk personlighed,
 en fremragende agitator, og det lykkedes virkelig at
 få et par mand i rigsdagen, men ak, så kort. Jeg del-
 tog selv i agitationen, og vi fik sognerådsformand,
 smedemester L. P. Petersen, Vejen, til kandidat, men
 det gik kummerligt. Isenkræmmer Fr. Kasten deltog
 også med sit muntre væsen i møderne, og det var ham,
 vælgerne ville have. L. P. P. med slagordet »sådan og
 sådanne« gjorde sig ikke rigtig. Erhvervspartiet gled
 ud, og jeg drev efterhånden over til Det konservative
 Folkeparti. Men dette var en anden historie.

I sognerådsarbejdet, valgt på en fællesliste, tilhørte
 jeg Det konservative Folkeparti. Det havde været mu-
 ligt for os at gøre den gængse udtalelse, at antallet af
 konservative i Bække-kredsen kunne rummes i en char-
 a-banc, til skamme, men småt gik det. Jeg var dengang
 formand for Vejen-foreningen. Men en dag kom der
 telefon til mig fra København. Det var Christmas Møl-
 ler, der sagde: Koed, der er kommet en ny lærer til
 Vejen Realskole, ham skulle De tage hen og snakke
 lidt med! Som sagt, så gjort, og denne lærer var Karl

Christmas Møller.

Olsen (cand. mag.), den senere rektor for Viborg Katedralskole. Denne samtale var frugtbringende, thi det var konservative, vi talte sammen om, og vi gav hinanden håndslag på, at nu skulle der ske noget, og der udviklede sig et samarbejde, der takket være Karl Olsens dynamiske kraft gav Vejen konservative Vælgerforening en fordobling af stemmerne, ja, der kunne så-

gar stiftes en K.U. forening. Herregården Estrup havde under denne tidsperiode en landvæsenselev (måske dog noget tidligere) ved navn H. C. Toft, der, som man ved, blev indenrigsminister. Min politiske vej gik stadig fremad i samarbejde med Karl Olsen, men også efter, at denne var rejst fra os.

Den mand, der, om man så kan sige, dannede mig politisk, var Christmas Møller. En af de fineste personligheder, jeg har kendt. Det gamle Højres tid var forbi. Det var en ny konservatisme, ført frem under Christmas Møllers førerskab. Det var et førerskab, der kunne have ført vidt, hvis ikke krig, besættelse, Sønderjylland, uoverensstemmelser med sit parti var blevet årsag til det store politiske drama for hans vedkommende. Min beundring for hans person, hans retfærdighedssans, hans mange gode menneskelige egenskaber, hans varme hjerte for de små i samfundet gjorde, at jeg blev ven med C. M. —

På et punkt tog han fejl. Han troede, at hans politik skulle få grobund i arbejderklassen. Indenfor disse kredse nærede man en stille beundring for ham, man hørte gerne på hans taler i som udenfor rigsdagen, men stemme på ham og hans parti ville man ikke. Det samme gjaldt en af hans sidste kampe som folketingskandidat i Sønderjylland. En ejendommelig personlighed, fuld af dynamik og charme. Mange breve har jeg vekslet med denne mand, og han havde den skik at *besvare* ethvert brev med eller uden betydning; selv om et brev ikke krævede nogen besvarelse, anerkendte han modtagelsen. Han var meget særpræget og var vel ikke altid let at arbejde sammen med. Hans arbejdsdag var lang og trang. Man kunne møde ham på cykel med brevpost mellem 24 og 1 nat. Det påstodes, at han sled sine sekretærer op på grund af maskinskrivning og stenogrammer.

Engang var han gæst i mit hus sammen med flere andre, og det var vanskeligt at få ham ud, thi han var kommet i disput med min kone, der havde radikale tendenser, og så udfoldede han al sin personlige charme og kunne ikke rive sig løs. – Ved anden lejlighed kørte han med mig fra et møde i Bramminge om eftermiddagen til et møde om aftenen i Vejen. Vi førte en livlig samtale, men pludselig blev der stille – Christmas sov. Han, hvis arbejdstid var ca. 14 timer i døgnet, var træt. Men efter et lille hvil, stod han fuld af vitalitet på en talerstol, og hans dybe røst lød til de hundreder, ja, tusinder af tilhørere. –

Et udvalg af konservative var ved et landstingsvalg i Herning i forhandling med Venstre, der havde domicil på Eydes Hotel. Det var den tidligere landbrugsminister Søren Brørsen, Ribe, der førte ordet sammen med C. M. – Vi andre hørte til (det drejede sig om aflevering af nogle konservative stemmer til Venstre ved valget næste dag), men det blev ikke noget uinteressant møde, selv om resultatet på forhånd var givet. – Efter mødet på Eyde spiste vi til middag. Christmas bestilte for sit vedkommende: En halv flaske rødvin (eller var det $\frac{1}{3}$) og 2 stk. franskbrød (uden smør) og – en saltbøsse.

Men så kom ulykken: Danmarks besættelse, og C. M. gik frygtløs ind i kampen. Hans store møder i Forum, ombrust af folkets bifald, forårsagede, at han først måtte forlade sit ministerium, derefter folketinget. C. M. var blevet arbejdsløs, og dog arbejdede han utrættelig for Danmarks frihed, sammen med vennerne Hans Hedtoft, H. C. Hansen og Aksel Larsen. Så kaldte man på ham fra England, hvorefter hans og hans families dramatiske flugt fandt sted, men alt dette er jo kendt.

Da han kom hjem, hyldedes han med ovationer. Tå-

terne glimtede i formanden, Vilh. Fibigers øjne, da han bød C. M. på landsrådsmødet velkommen tilbage til Danmark, og de 1000 deltagere rejste sig i dyb bevægelse. Det var et uforglemmeligt øjeblik. —

Men så begyndte nedgangen! »Grænsen ligger fast« fældede ham (en handelsaftale med England passede ikke de danske bønder). — C. M. fik alle sine tidligere kollegaer og venner i folketinget imod sig. Han opstilledes i Sønderjylland som løsgænger. Men han fik kun ca. 6000 stemmer. Han burde have haft 60.000. Men han gled ud af tinget. Jeg, der dengang sad i partiets hovedbestyrelse, var enig med C. M. i Sønderjyllands-sagen, påtænkte, da C. M. havde spillet fallit og nedlagt samtlige sine politiske hverv, også at træde ud af hovedbestyrelsen, men C. M. bad mig om at blive, hvilket derefter skete.

Ved det påfølgende landsrådsmøde blev C. M. forment adgang, selv om han godt kunne tænke sig at komme, men der var ingen stemning herfor; man ville ikke tage initiativ hertil, og uden opfordring hertil kom han ikke. Han følte sig forladt af alle sine gamle venner og vælgere, og partiet Venstre agiterede hårdt imod ham med Knud Kristensen i spidsen. Erik Erikson angreb ham *ikke*. Der var stivhed fra både venstre og konservative, men jeg nærrede ikke tvivl om, at sagen kunne have været ordnet. Relativ kort tid efter døde Christmas Møller. Tiden gav ham ret. Grænsen lå fast, og godt det samme.

Jeg bliver nu for fuldstændighedens skyld nødt til at beskæftige mig lidt med mig selv. Formanden, redaktør C. Willemoes, Ribe, døde, og jeg, der var formand for Vejen foreningen, blev formand for amtsudvalget for de konservative vælgerforeninger i Ribe amt og samtidig medlem af partiets hovedbestyrelse. Ved en bestemt lejlighed fik jeg tilbudt folketingets-kandida-

turen i Esbjerg-Guldager kredsen, men jeg måtte sige nej, da forretningen tog min tid. Ovennævnte hverv havde jeg i 15–20 år, og da jeg trak mig tilbage, udnævnte bestyrelsen for amtsudvalget i Ribe amt mig til æresmedlem. Brev herom blev overrakt mig af bestyrelsen, der samtidig holdt en frokost for mig. –

Jeg fik mange politiske venner, specielt hovedbestyrelsesformænd: Fibiger og Halfdan Hendriksen. Hendriksen skulle tale i Vejen, og han og hans overordentlig tiltalende frue var gæst i vort hjem sammen med redaktørerne Willemoes og Jensen fra Ribe Stifts-Tidende. Det var på et tidspunkt, da han som handelsminister under krigen blev forgudet af næsten alle husmødre for den måde, han tog tyskerne på og var med til at ordne problemerne husholdningsmæssigt set. Som formand for hovedbestyrelsen ordnede han mange problemer, som direktør for Carlsberg Bryggerierne var vi mange gange gæster hos ham i Bryggeriernes Museum, hvor han var en hyggelig og morsom vært. – Men også han havde fået sit Waterloo lige efter genforeningen. Han blev forment adgang til en ministerpost i genforeningsministeriet, endskønt han havde vægret sig ved at tage handelsministerposten vistnok den 29. august 1944 og kun efter pres fra kongehuset indvilligede. Det var både synd og forkert, når han nu gerne ville være med, da Danmark atter var frit. Det var modstandsbevægelsens skyld alene, idet man indtog det standpunkt, at ingen minister (bortset fra Buhl, tror jeg) burde have sæde i den ny regering, efter at besættelsen var forbi. Han sendte mig et 4-sidet brev med fremstilling af begivenheden og hans forklaringer og beklagelser.

Nå, han kom over dette, blev formand for partiets hovedbestyrelse og udførte et fortræffeligt arbejde.

Jeg fik også en god ven i den daværende general-

sekretær Poul Sørensen. Han døde alt for tidligt som minister. – Han var en uforfærdet modstandsmænd, sad arresteret i Shell-huset, da bomberne faldt, åbnede en hel række fængselsdøre og sprang ud fra 2.-3. sal. Derefter blev han hensat i Vestre-fængsel og derefter anbragt på hospital efter et intensivt arbejde fra hans partis side.

Brødrene Møller kendte jeg naturligvis også og har altid beundret Axel og Poul Møllers store politiske viden og enorme arbejdskraft. Efter revolverattentaterne mod Ole Bjørn Kraft opfordrede jeg ham, blandt andre, til at flygte til Sverige, men dette nægtede han. Han ville ikke forlade sit land.

Mange andre fra inderkredsen stiftede jeg bekendtskab med. Nævnes kan også gårdejer Jørgen Jørgensen fra Ullerslev på Fyn. En dag kom han svingende gennem haven for at hilse på mig og få en sjus. – Han beklædte senere indenrigsministerposten. En indsigtfuld og klog politiker. –

Da jeg blev 70, trak jeg mig tilbage. Det havde været en rig og interessant tid, selv om besættelsen havde lagt sin mørke skygge ud over landet. 15-20 år i hovedbestyrelsen var jo en lang periode.